

Profesionalni in osebni razvoj vzgojitelja – pot do dviga kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela

Anka Ašenberger, vzgojiteljica Vrtca občine Žalec, enota Trje

V članku želim približati pomen prepoznavanja in ozaveščanja kompetenc vzgojitelja vzornika ter predstaviti lastno pot profesionalne in osebne rasti.

Ključne besede

Razvoj kompetenc v povezavi s kakovostjo, strokovna rast, trajnostni razvoj.

UVOD

»Skoraj vsi strokovnjaki za predšolsko vzgojo se strinjajo, da je vzgojiteljčina vloga osrednjega pomena za učinkovitost programa predšolske vzgoje.« (Bahovec, Kodelja, 1996, str. 64). Bogate izkušnje, ki sem jih pridobila ob vodenju oddelkov različnih starostnih skupin, so mi v veliko pomoč. Ko se večkrat ozrem na prehojeno pot lastnega strokovnega in osebnostnega razvoja, ugotavljam, da sem v tem času pridobila mnogo znanja in razvila sposobnosti za prepoznavanje lastne vloge in izboljševanje prakse v vzgojno izobraževalnem procesu.

Ugotavljam, da sem imela v okviru zavoda ves čas dovolj možnosti za dodatno strokovno izobraževanje, dovolj spodbud in izzivajočih dejavnosti, v katere sem se imela možnost vključiti. Potrebni so bili koraki, da sem bolj pogumno in s pozitivno naravnostjo prevzela vodenje aktiv ali kakšne delavnice. Šele sedaj vem, da je potreben čas, proces, ki te vodi do spoznanja, da šele s prevzemanjem odgovornosti začneš odkrivati svoje prednosti in slabosti.

Dodatna strokovna izobraževanja z novimi pristopi in metodami dela so mi bila v spodbudo in pomoč pri širjenju lastne razgledanosti, radovednosti, kritičnega razmišljanja in odpravljanja predsodkov. Čeprav nimam

višjega strokovnega naziva, sem v devetindvajsetih letih, z aktivnim sodelovanjem na strokovnih izobraževanjih dobila odgovore, kako izboljšati lastno prakso in širiti avtonomijo vzgojitelja. Pridobila sem znanje in sposobnosti za bolj poglobljeno razmišljanje o poučevanju, uporabi strokovnega znanja v odnosih z otroki, starši in sodelavci na nivoju enot in celotnega zavoda. Pridobljeno znanje poskušam uporabljati v različnih situacijah, mnogo lažje sprejemam odločitve in kritično razmišljam o svoji praksi. Zavedam se, da moram izhajati iz otrokovih pravic in slediti smernicam, ki po ugotovitvah Eve D. Bahovec in Zdenka Kodelja (1993) vodijo k spremembam v naših vrtcih. Zato sem v zadnjem času namenila več pozornosti prav iskanju strokovne širine.

Kot navaja mag. Betka Vrbovšek v uvodniku revije Vzgojiteljica, se moramo nenehno zavedati, da otroci z odraščanjem v življenje odnašajo vtise lepega in spodbudnega ali pa grdega in nesposobnega okolja in odnosov.

Vsak strokovni delavec je na dobri poti profesionalnega razvoja takrat, ko začne zaznavati reakcije otrok in se zavedati odkod izvirajo (Vonta, 2005).

Prepričana sem, da smo pridobili dovolj znanja za strokoven pristop k vrednotenju svojega dela, težko pa si priznamo napake v določenem ravnanju ali celo nočemo o njih razmišljati, če se hkrati ne zavedamo vpliva subjektivnih teorij. Zato sem si sama izdelala svojstveno

implicitno teorijo o otrokovem odraščanju, odnosih, reševanju problemov, ki jo še izpopolnjujem. To mi pomaga, da lažje sprejemam dodatne zadolžitve, sem bolj pozitivno naravnana pri delu, problem sprejemam kot izziv in priložnost za učenje.

Novjša znanja, ki jih pridobivamo z aktivnim vključevanjem v študijske skupine, spremljanja ter predstavitev lastnih prispevkov uspešne prakse na posvetih in aktivno sodelovanje na strokovnih aktivih, nam pomagajo ozaveščati spoznanja o vidikih razvoja predšolskega otroka in njegovih kompetenc. Vzgojiteljice in vzgojitelji moramo z veliko mero občutljivosti slediti potrebam otrok, staršev, slediti razvoju vsakega otroka ter v vzgojno-izobraževalni proces vključevati nove metode dela in nove pristope.

MOŽNOSTI LASTNEGA UČENJA

Ob ciljno naravnanim skupnem načrtovanju in upoštevanju razvojno procesnega vidika ter dobri organizaciji in izvedbi vzgojnega dela se vsakodnevno učimo tudi sami.

»Le avtonomen vzgojitelj lahko vzgaja avtonomnega otroka. Eden pomembnih kazalnikov kakovosti v vrtcih pa predstavlja odzivnost vrtcev na potrebe staršev« (Kroflič, 2005, str. 1). Raziskovalne naloge ali projekti, ki jih izvajamo v oddelkih, zahtevajo mnogo dodatnega dela in dobre volje. Tudi sama sem ob izvajanju lastne raziskovalne naloge z naslovom »Pomen ozaveščanja gospodarnega ravnanja z odpadki v gospodinjstvu« pridobila nova znanja in različne spretnosti za poglobljanje tem. Otroci so se učili s svojim delom, razvijali ustvarjalne dejavnosti, bili aktivni pri iskanju podatkov, reševanju problemov, poskušanju, analiziranju, postavljanju domnev in imeli možnost soodločanja, preverjanja znanja in predstavljanja rezultatov. S sodelavko v oddelku sva ves čas namenjali posebno pozornost lastni vlogi v otrokovi igri in njegovem raziskovanju. Marjanovič Umek in Zupančič (2001) po E. Wood in J. Attfield (1996) poudarjata, da so za kakovostno igro v vrtcu potrebni ustrezni pogoji, ki jih uspešno zagotavlja le visoko usposobljena vzgojiteljica. Pri takšnem načinu dela ne gre brez upoštevanja vseh elementov uspešne prakse ter zaupnega sodelovanja otrok in odraslih. Tako se ti zgodi, da začneš tudi sam razmišljati poglobljeno, vprašanja in problemi postajajo izziv, svoje želje, da jih uspešno rešiš, pa prenašaš na otroke. Povratne informacije s strani staršev so vselej spodbudne. Ugotavljajo, da otroci na ta način pridobivajo bogate življenjske izkušnje. Sam pa ob vodenju izvedbenih dejavnosti postajam bolj odprt in dovzeten za nove poglede. Izkušnje so nam postale del učenja, v okviru akcije pa smo se pridružili osnovni šoli Trje pri ločenem zbiranju odpadnega papirja, baterij in kartuš.

Katerim kazalnikom obvladovanja lastnih kompetenc namenjam največ pozornosti?

Zavedam se, da moram biti v vsakem trenutku dobra opazovalka, poslušalka in usmerjevalka. Skrbim, da se moje obzorje znanja širi, saj se s tem bolj pravilno odločam. Sproti ugotavljam, kaj mi povzroča težave ali me ovira na poti strokovne in osebnostne rasti. Mnoge stare vzorce vedenja pod vplivom stališč, navad, sem zamenjala z dobrimi in mi prinašajo več zadovoljstva. Iščem različne vire informacij za vsakodnevno kritično vrednotenje svojega dela. Pri komunikaciji z otroki, starši ali sodelavci izražam spoštovanje, razumevanje, podpiranje, sprejemanje. Učim se spoštovati svobodo in avtonomijo drugih in ob tem spoznavam sebe. Poskušam razmišljati poglobljeno in več časa namenjati učinkovitim dejavnostim ter novejšim pristopom učenja, ki omogoča dovolj eksperimentiranja in raziskovanja. Razvijam pozitivno naravnost do dela, odnosov in problemov, ki jih želim bolje spoznati in začeti reševati, četudi so širše narave. Učim se biti dosledna do sebe, tako pa lažje obvladujem strah in razvijam pozitiven odnos do avtoritete. S tem ko se nenehno učim, razvijam večjo samostojnost in samovrednotenje.

Z dodatnim strokovnim izobraževanjem in samoizobraževanjem razvijam kompetence za kakovostno učenje. Kot mentor poskušam prenašati lastno znanje na mlajše in se ob tem učim kakovostne refleksije. Učim se spoštovati lastne ter vrednote drugih, delati etično dobro in veliko in tako postajam bolj zadovoljna.

Kurikulum kot nacionalni dokument mi omogoča na izvedbeni ravni dovolj lastne avtonomije, da s sodelavko v tandemu nudiva otrokom dovolj pestrih dejavnosti s sodobnimi oblikami in metodami dela. Kritiko poskušam sprejemati kot možnost učenja.

Razvoj lastnih kompetenc mi pomaga, da lažje odčitavam potrebe otrok, jim nudim pomoč in podporo, ali pa se umaknem, ko me ne potrebujejo.

Zavedam se, da se otrok uči s posnemanjem in vzgledom. Iskrena komunikacija odraslih, ki temelji na medsebojnem podpiranju, razumevanju in sprejemanju, mu zagotavlja varnost in toplino. Vesela sem, da mi je uspelo pomembne ugotovitve in smernice strokovnjakov ozavestiti in ponotranjiti ter me odslej bolj varno vodijo na poti profesionalnega razvoja.

ZAKLJUČEK

Vem, da me na poti vseživljenjskega učenja čakajo mnoge zanimive ugotovitve in izzivi.

Sodoben čas postavlja pred vse strokovne delavce mnoge nove zahteve. Potrebno je razvijanje kompetenc za razvojno procesno načrtovanje, učinkovito poučevanje ter razvijanje kompetenc za profesionalni razvoj in sodelovanje.

V prihodnosti želim pri sebi razvijati pogum za iz-

ražanje in strokovno utemeljevanje lastnih pogledov in ugotovitev, v zvezi s prakso, reševanjem problemov ter vzpostavljanjem dobrih odnosov. S pridobljenim strokovnim znanjem in sposobnostmi pa morda vplivati na izboljšave na področju vzgojno-izobraževalnega dela. Zato se zahvaljujem vsem, ki ste in še spodbujate ter podpirate našo strokovno rast in osebnostni razvoj.

Literatura:

1. Bahovec, E. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
2. Bahovec, E. (1996). Vrtci za današnji čas. Ljubljana: Center za kulturološke raziskave pri Pedagoškem inštitutu.
3. Kroflič, R. (2005). Strokovna avtonomija vzgojiteljica. Ljubljana: Skupnost vrtcev Slovenije.
4. Marjanovič Umek, L., Zupančič, M. (2001). Psihologija otroške igre: od rojstva do vstopa v šolo. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
5. Vonta, T. (2005). Profesionalni razvoj vzgojiteljice v funkciji njene avtonomnosti. Ljubljana: Skupnost vrtcev Slovenije.
6. Verbovšek, B. (2007). Uvodnik. Vzgojiteljica (3), str. 3.

Dušan Merc: Resničnostna predstava in utopija

Za vsako družbo je pomembno, da probleme vzgoje in izobraževanja vedno znova preišča in osmišlja, da se neprestano sprašuje o ciljih delovanja njenih vzgojno-izobraževalnih ustanov, zakonodaje, ki jih definira, in o vprašanih svobode vsakega posameznika.

V šestih esejih pod skupnim naslovom **RESNIČNOSTNA PREDSTAVA IN UTOPIJA** (eseji o pedagogiki) se avtor ukvarja s problemi odnosov med državo in šolo, med starši in šolo ter med učenci. Avtor pokaže na pogosto težavna in paradoksalna razmerja med otroki in državo, med učitelji in državo oziroma oblastjo.

Vprašanja o pravici države, da kreira vzgojo otrok, pravici staršev, da posegajo v vzgojo in v odnos države do otrok, ter vprašanja o uspešnosti vzgoje in izobraževanja, so bistvo pričujočih esejev. Poleg neprestanega spraševanja in realitviziranja pomena vzgoje in izobraževanja, je iz teh esejev jasno vidno, da je svet brez vzgoje, v katerem živimo, še bolj brezupen. Poleg avtorjevega rahlega in neprikritega posmeha šoli je jasno tudi, da samo javna šola lahko zagotavlja relativno svobodo vsem, ki se je dotikajo: staršem in seveda učencem. Kljub mnogim težavam in skepsi je za avtorja esejev javna šola še vedno najbolj zdrava oblika šolanja otrok oziroma mladih državljanov.

V vseh šestih esejih je vidno, da avtor verjame v učenca in da problematizira vlogo ideologije, države in učitelja, medijev in vzgojnih načel šole in staršev. Včasih nekoliko trpka ironija in tudi neprikrita radost zaradi razvrednotenja in razgaljanja nekaterih na videz pomembnih in nespremenljivih temeljev vzgoje in izobraževanja naredi eseje berljive in zabavne.